#kuutoskaupungit

Sivistysvaliokunnalle

Oppimisen tuen uudistusta on mahdoton toteuttaa, sillä siihen eivät riitä rahoitus eikä henkilökunta

Kuutoskaupungit ovat antaneet lausuntonsa oppimisen tuen uudistuksesta kesällä 2024 ja suhtautuneet uudistukseen periaatteessa myönteisesti. Jo tuolloin kaupungit toivat kuitenkin esille huolensa siitä, etteivät esityksen vaikutusarvioinnit vaikuttaneet henkilöstön, tilojen ja kustannusten osalta realistisilta. Me kuuden suurimman kaupungin kaupunginjohtajat näemme, että uudistuksen eteenpäin vieminen edellyttää seuraavien kysymysten huomioimista:

1. **Valtion tulee korvata uudistuksen aiheuttamat kustannukset kunnille täysimääräisesti.** Hallitusohjelman mukaan valtio sitoutuu kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita. Peruspalvelujen valtionosuuslain mukaan tehtävien ja velvoitteiden laajennuksiin sekä uusiin tehtäviin osoitetaan 100-prosenttinen valtionosuus. Valtion rahoitusvastuun täysimääräinen toteutuminen edellyttää myös sitä, että uusien tai laajentuvien tehtävien ja velvoitteiden vaikutukset kuntatalouteen arvioidaan realistisesti.
2. **Kaupunkien alustavat laskelmat paljastavat rahoituksen riittämättömyyden.** Lakiesityksessä esitetään, että yhden opettajan opettamassa ryhmässä voi olla enintään viisi oppilaskohtaista tukitoimea saavaa oppilasta. Esityksessä on laskettu, että tällaisia oppilaita ovat kaikki erityisen tuen oppilaat, jotka nyt opiskelevat yleisopetuksen yhteydessä (ns. integraatio-oppilaat) sekä 76 prosenttia tehostetun tuen oppilaista. Hallituksen esitys jättää tulkinnanvaraa, joten tarkkoja laskelmia sen pohjalta ei voi tehdä. Kuutoskaupunkien viranhaltijoiden laskelmien mukaan kuutoskaupungeissa on yhteensä noin 1000 ryhmää, jossa on yli 5 oppilaskohtaista tukitoimea saavaa oppilasta. Käytännössä tämä tarkoittaa vähintään 250–500 lisäopettajaa. Kustannukset olisivat tällöin kuutoskaupungeissa yhteensä noin 15–30 miljoonaa euroa. Tämän toteuttaminen ei ole taloudellisesti mahdollista. Esityksessä tähän muutokseen on varattu kaikille kunnille yhteensä 9 milj.€ eli rahoitus on täysin alimitoitettu.
3. **Kuutoskaupungit esittävät, että kriteerit tulee määritellä siten, että nykyisistä tehostetun tuen oppilaista lähtökohtaisesti vain pieni osa kuuluisi oppilaskohtaisen tuen piiriin.** Tällöin kuutoskaupunkien arvio lisäopettajatarpeesta on runsas 100 opettajaa ja tähän tarvittava rahoitus runsaat 6 miljoonaa euroa. Kriteerit oppilaskohtaisiin tukitoimiin tulee muotoilla valtakunnallisesti selkeiksi ja yhdenmukaisiksi.
4. **Kaupunkien kanssa on käytävä aktiivista vuoropuhelua siitä, mitä lainsäädännön eri tulkintavaihtoehdot aidosti kunnissa merkitsevät.** Tällä hetkellä Opetushallituksessa valmistellaan opetussuunnitelman perusteiden muutosta nyt käsittelyssä olevan lainsäädännön pohjalta. Opetushallituksen johtokunta hyväksyy perusteet helmikuussa 2025 saadun tiedon mukaan ja tämän jälkeen kunnat päivittävät omat opetussuunnitelmansa. Tuolloin tehdään myös tarkennukset siihen, miten perusopetuksen tuen uudistaminen käytännössä toteutetaan. Näillä tarkennuksilla on merkittävät vaikutukset siihen, millaisiksi kustannukset muodostuvat.
5. **Opettajien koulutusmääriä tulee lisätä merkittävästi.** Lakiesityksessä esitetty 150 erityisopettajan lisäys ei tule riittämään lain toteuttamiseen, vaan aloituspaikkojen määrää tulee lisätä merkittävästi. Esimerkiksi jo pelkästään Helsingin kaupungilla tarpeen on arvioitu olevan yhteensä n. 180 uutta erityisopettajaa esi- ja perusopetuksessa (suomen- ja ruotsinkielisessä). Tämän lisäksi koulutuspaikkojen kohdentaminen suomen- ja ruotsinkieliseen koulutukseen

tulisi kohdentaa niihin yliopistoihin, joiden alueella lisäopettajien määrän tarve on oppilasmäärään suhteutettuna suurin.

6. **Uudistuksen tavoitteena oli vähentää hallinnollista työtä, mutta nyt hallinnollisia päätöksiä tulee lisää esimerkiksi esiopetuksessa.** Lakiesityksessä ei ole huomioitu tarpeeksi esiopetusta ja esiopetuksen tuen rakenteen eroamista varhaiskasvatuksen tuen rakenteesta. Tämä johtaa esimerkiksi siihen, että samalle lapselle jouduttaisiin valmistelemaan useampia hallinnollisia päätöksiä esiopetuksen aikana. Tämä lisää opettajien työmäärää ja on pois tuen toteuttamisesta. Kuutoskaupungit ehdottavat, että varhaiskasvatuslain säädös lapsen tuesta tulisi uudistaa mahdollisimman pikaisesti, jotta varmistetaan yhtenäinen kasvun- ja opinpolku ja vähennetään aidosti hallinnollista työtä.
7. **Ryhmäkoon rajaus on mahdollista toteuttaa vasta 1.8.2026 alkaen.** Kunnilla ei tällä hetkellä ole tietoa, kuinka monta uutta opetusryhmää niiden tulee muodostaa ja kuinka monta uutta opettajaa rekrytoida. Puolen vuoden aikaraami on liian tiukka näiden toimien toteuttamiseen.

Uudistuksella on monta hyvää tavoitetta, joita kaupungit tukevat. Nykyisessä muodossaan se ei kuitenkaan ole toteutettavissa. Tarvitsemme tiivistä vuoropuhelua lain eri tulkintavaihtoehdoista, kustannusten realistista arvioimista ja kattamista täysimääräisesti sekä erityisopettajien koulutusmäärien huomattavaa nostamista. Kuutoskaupunkien perusopetusjohtajat ovat lähettäneet kesäkuussa lainvalmistelijoille vaihtoehtoisen esityksen tukitoimenpiteiden turvaamisesta ja keskustelemme tästä esityksestä mielellämme, mikäli se vielä on mahdollista.

Helsingissä 16.10.2024

Pormestari Juhana Vartiainen, Helsinki
Kaupunginjohtaja Jukka Mäkelä, Espoo
Pormestari Kalervo Kummola, Tampere
Kaupunginjohtaja Pekka Timonen, Vantaa
Kaupunginjohtaja Ari Alatossava, Oulu
Pormestari Minna Arve, Turku